Stan zaszczepienia przeciwko pneumokokom w populacji dzieci w wieku 0–18 lat w wybranej poradni POZ w Warszawie

Pneumococcal vaccine coverage among children aged 0–18 years in a selected general practice in Warsaw

Agnieszka Topczewska-Cabanek[1], Ewa Gyrczuk[1], Beata Kulewicz[2], Magdalena Dawgiałło[1], Katarzyna Życińska[1], Aneta Nitsch-Osuch[1]

[1]Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej z Oddziałem Klinicznych Chorób Wewnętrznych i Metabolicznych, Warszawski Uniwersytet Medyczny
[2]Wydział Pielęgniarstwa, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna, Łódź

STRESZCZENIE

Wstęp. Zakażenia wywołane przez bakterie *Streptococcus pneumoniae* stanowią duże zagrożenie, szczególnie dla dzieci poniżej pięciu lat, i mogą powodować ciężkie powikłania oraz prowadzić do zgonu. Najbardziej narażone są dzieci z zaburzeniami odporności lub przebywające w skupiskach zbiorowych. Najlepszą metodą zapobiegania tym zakażeniom są szczepienia ochronne.

Cel pracy. Ocena zaszczepienia przeciw zakażeniom wywołanym przez *Streptococcus pneumoniae* wśród dzieci będących pacjentami wybranej poradni POZ w Warszawie.

Materiał i metody. Dokonano analizy dokumentacji medycznej (kart uodpornienia) 2272 dzieci do 18. roku życia.

Wyniki. Spośród przeanalizowanej populacji przeciwko pneumokokom zostało zaszczepionych 737 (32,4%) dzieci. Najwięcej tych szczepień 591 (80%) wykonano szczepionkami płatnymi, a najczęściej stosowano schemat jednodawkowy.

Wnioski. Badanie wykazało niski odsetek zaszczepionych przeciwko pneumokokom w populacji dzieci do 18. roku życia. Poprzez wzmocnienie działań edukacyjnych podnoszących świadomość rodziców dotyczących choroby i zwiększoną profilaktykę można w przyszłości osiągnąć lepsze wyniki.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, tom 9, nr 3, 267–269

Słowa kluczowe: pneumokoki, szczepienia, dzieci

ABSTRACT

Introduction. Infections caused by *Streptococcus pneumoniae* are a major health threat, especially for children under five, causing serious complications and leading to death. The most vulnerable are children with immune disorders or living in collective environment. The best preventive measure to secure against the infection is vaccination.

Aim of the study. The purpose of the study was to establish pneumococcal vaccine coverage among children aged 0–18 years in a selected general practice in Warsaw.

Material and methods. The analysis of medical documentation (vaccination cards) of 2272 patients aged 0–18 years.

Results. In the study population, 737 (32.4%) patients had pneumococcal vaccination. Most vaccinations — 591 (80%) — were made with paid vaccines, and the most common method of administration was a single-dose series.

Conclusions. The observational study showed a low proportion of pneumococcal vaccine coverage in the population of children aged 0–18 years. In the future, better results can be achieved by intensified awareness-raising and educational activities among parents and preventive vaccination.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, vol 9, no 3, 267–269

Key words: pneumococcal vaccination, children

WSTĘP

Zakażenia wywołane przez bakterie *Streptococcus pneumoniae* stanowią duże zagrożenie szczególnie dla dzieci poniżej pięciu lat i mogą powodować ciężkie powikłania [1, 2]. Pneumokoki rocznie powodują na całym świecie około miliona zgonów małych dzieci, co stanowi 11% wszystkich zgonów dzieci poniżej 5. roku życia. Są one również przyczyną ciężkich bakteryjnych zakażeń występujących w populacji dziecięcej, mogą również prowadzić do zgonu [3]. W Polsce wieloośrodkowe badania zapadalności na inwazyjną chorobę pneumokokową wykazały zachorowania na poziomie takim samym, jak w innych krajach europejskich i wynosiły 19/100 000 u dzieci poniżej 2. roku życia [3]. Najbardziej narażone są dzieci z zaburzeniami odporności lub przebywające w skupiskach zbiorowych (przedszkola, żłobki, domy dziecka). Nosicielstwo pneumokoków w Polsce udokumentowane zostało u 20% dzieci do 5. roku życia wychowywanych w domach i u 62% dzieci uczęszczających do żłobków. Najlepszym sposobem ograniczenia zachorowalności i śmiertelności, które są spowodowane zakażeniami wywołanymi przez pneumokoki, jest wprowadzenie masowych szczepień ochronnych przeciwko temu drob-

Adres do korespondencji:
dr n. med. Agnieszka Topczewska-Cabanek
Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej z Oddziałem Klinicznych Chorób Wewnętrznych i Metabolicznych, Warszawski Uniwersytet Medyczny
ul. Banacha 1a, blok F, 02–097 Warszawa
tel.: (022) 599 21 90
faks: (022) 599 21 87
e-mail: atc2001@wp.pl

Copyright © 2015 Via Medica
ISSN 1897–3590

noustrojowi [4]. Upowszechnienie tych szczepień u niemowląt i dzieci do 5 lat prowadzi do powstania odporności populacyjnej, co może ograniczyć rezerwuar pneumokoków [5].

CEL PRACY

Celem pracy była ocena zaszczepienia przeciw zakażeniom wywołanym przez *Streptococcus pneumoniae* wśród dzieci urodzonych w latach 1995–2013, będących pacjentami wybranej poradni POZ w Warszawie.

MATERIAŁ I METODY

Dokonano analizy dokumentacji medycznej 2272 kart uodpornienia u dzieci do 18. roku życia w wybranej Poradni POZ w Warszawie. Przeanalizowano, ile dzieci zaszczepiono przeciwko pneumokokom płatnymi szczepionkami, ile poddano obowiązkowym szczepieniom z Sanepidu, a ile zaszczepiono w ramach „Pięcioletniego programu szczepień przeciw pneumokokom w Warszawie". Na tej podstawie wyodrębniono, jaki zastosowano schemat i ile dzieci ukończyło cykl szczepień.

Tabela 1
Analiza kart uodpornienia szczepionką przeciwko pneumokokom

Liczba kart uodpornienia	2272 (100%)
Liczba pacjentów zaszczepionych	737 (32,4%)
Liczba pacjentów niezaszczepionych	1535 (67,6%)

Tabela 2
Wykaz szczepień wykonanych w poszczególnych latach kalendarzowych

Rok kalendarzowy	Liczba pacjentów zaszczepionych
2000	0
2001	0
2002	1
2003	1
2004	2
2005	0
2006	28
2007	83
2008	61
2009	79
2010	120
2011	101
2012	142
2013	119
Razem:	737

WYNIKI

Na podstawie analizy 2272 kart prawie jedna trzecia pacjentów została zaszczepiona przeciwko pneumokokom (tab. 1).

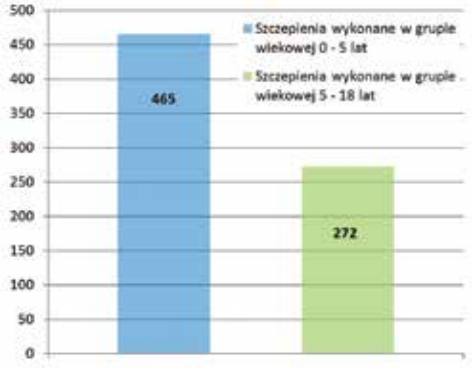
Przeprowadzone badania, których wyniki ilustruje tabela 2, wykazały, że największe zainteresowanie zaszczepieniem występowało w roku 2012 (142). W latach 2000–2005 szczepieniom poddano tylko czterech pacjentów, zaś od roku 2006 wzrosło zainteresowanie wykonywaniem szczepień.

Większa liczba szczepień przeciwko pneumokokom spośród wszystkich 737 zaszczepionych była wykonana w grupie wiekowej do 5 lat, a 272 szczepienia przeprowadzono w grupie starszych dzieci w wieku 6–18 lat (ryc. 1).

Z analizy danych wynika, że spośród 737 pacjentów zaszczepionych przeciw pneumokokom 649 (88%) miało zakończony cykl szczepień, zaś 88 (12%) pacjentów jeszcze nie ukończyło pełnego cyklu. Największą grupę 591 (80%) stanowiły dzieci zaszczepione szczepionkami płatnymi, a najmniej liczną grupę dzieci poddane szczepieniom obowiązkowym. Najczęściej stosowano schemat jednodawkowy.

DUSKUSJA

Szczepienia przeciwko pneumokokom można wykonywać przez cały rok. Pełny schemat szczepień daje większą skuteczność niż nieukończenie rozpoczętego cyklu.

Rycina 1. Wykaz szczepień wykonanych w grupach wiekowych 0–5 i 6–18 lat

Można przyjąć, że istotną rolą w zwiększeniu liczby szczepień przeciwko pneumokokom mogła być duża rola personelu medycznego i środków przekazu publicznego w informowaniu i edukowaniu rodziców o zagrożeniach wywołanych tym paciorkowcem [5, 6]. Dlatego, jak pokazują wyniki, 591 dzieci zaszczepiono szczepionkami płatnymi (80,2%). Od października 2008 roku, po wprowadzeniu do kalendarza szczepień obowiązkowych szczepień przeciwko pneumokokom, zaszczepiono 47 małych pacjentów (6,4%).

WNIOSKI

Przeprowadzone badanie wykazało niski odsetek dzieci do 18. roku życia zaszczepionych przeciwko pneumokokom w populacji. Poprzez wzmocnienie działań edukacyjnych podnoszących świadomość rodziców dotyczących choroby i zwiększoną profilaktykę można w przyszłości osiągnąć lepsze wyniki.

PIŚMIENNICTWO

1. Jackowska T., Anyszka J. Czy można zapobiegać inwazyjnej chorobie pneumokokowej? Postępy Nauk Medycznych 2008; 9: 593.
2. Styczyńska-Kazubska J., Małecka I., Wysocki J. Zakażenia pneumokokowe — epidemiologia i aktualne możliwości profilaktyki. Lekarz 2012; 1: 12–13.
3. Bernatowska E., Skoczyńska A. Ryzyko inwazyjnej choroby pneumokokowej — od wieku niemowlęcego po późną starość. Standardy Medyczne. Pediatria 2012; 9: 146.
4. Hryniewicz W. Szczepionki przeciwko zakażeniom wywołanym przez *Streptococcus pneumoniae*. Wakcynologia, A-Medica Press 2007: 502–503.
5. Albrecht P. i wsp. Szczepić czy nie szczepić dzieci przeciw pneumokokom? Pediatria Polska 2012; 87: 411.
6. Bernatowska E., Grzesiewski P. Szczepienia ochronne: obowiązkowe i zalecane od A do Z. PZWL 2012; 47: 49–50.